

# הלכות הדף היומי

## מסכת מכות

### תוכן עניינים

- א. מאן דשדא פיסא לדיקלא ואתר תמרי ואזול תמרי וקמול ... ככה כחו דמי  
2.....
- ב. זרק את האבן לחצרו והרג אם יש רשות לניזק ליכנס לשם גולה ואם לאו אינו גולה  
3.....
- ג. לרה"ר מזיד הוא ... בסותר את כותלו ... בלילה נמי איבעי ליה לעיוני ... לאשפה ... אי  
שכיחי בה רבים פושע הוא אי לא שכיחי בה רבים אנוס הוא ... לאשפה העשויה ליפנות  
בה בלילה ואין עשויה ליפנות בה ביום ואיכא דמקרי ויתיב.....  
4.....
- ד. ומצא פרט לממציא את עצמו מכאן אמר רבי אליעזר בן יעקב אם משיצתה האבן מידו  
הוציא הלה את ראשו וקבלה פטור.....  
5.....
- ה. ומצא פרט למצוי שלא ימכור ברחוק ויגאול בקרוב ברעה ויגאול ביפה  
5.....
- ו. ... מחטבת עצים דסוכה ומחטבת עצים דמערכה ... כיון דאם מצא חטוב (אינו חוטב) לאו  
מצוה השתא נמי לאו מצוה יצא האב המכה את בנו והרב הרודה את תלמידו ושליח ב"ד  
ז. טמא יהיה לרבות טבול יום טומאתו בו לרבות מחוסר כיפורים  
8.....
- ח. חריש של ערב שביעית שנכנס לשביעית.....  
11.....
- ט. וקציר של שביעית שיצא למוצאי שביעית.....  
11.....
- י. קציר העומר שהוא מצוה.....  
11.....
- יא. האב גולה על ידי הבן והבן גולה ע"י האב.....  
12.....
- יב. הכל גולין על ידי ישראל וישראל גולין על ידיהן חוץ מגר תושב וגר תושב אינו גולה  
אלא על ידי גר תושב.....  
12.....
- יג. האב גולה ע"י הבן ... דגמיר אומנותא אחריתי.....  
13.....
- יד. פרט לעושה חבורה באביו בשוגג.....  
13.....

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדף היומי

## מסכת מכות

- טו.....לוקה אמאי דלטייה ונשיא בעמך לא תאור בעושה מעשה עמך  
13.....  
טז.....עבד ... כגון שהכהו הכאה שאין בה שוה פרוטה  
16.....

דף ת.

## א. מאן דשדא פיסא לדיקלא ואתר תמרי ואזול תמרי וקטול ... נכח כחו דמי

כבר התבאר לעיל דף ז: שאם נשמת הברזל<sup>1</sup> מקתו והרג הרי זה גולה, נשמת הברזל מן העץ המתבקע אינו גולה, מפני שאין זה מכחו אלא מכח כחו<sup>2</sup> ונמצא כמו אונס<sup>3</sup>.

וכן אם התיז<sup>4</sup> הברזל (הגרזן) מן האילן שָׁבַב עץ הפוגע בשני וממיתו אינו גולה שהרי זה כח כחו.

<sup>1</sup> שם הלכה טו

<sup>2</sup> בשונה מנזיקין שחייב בכח כחו עיין ב"ק לב: ובשו"ע חו"מ תכא ט

<sup>3</sup> מבואר הדבר דרבינו פסק בחכמים דמתניתין, ולדידהו מן העץ המתבקע הוא כח כחו, אכן קשה כי קאמר תלמודא מהו דתימא כח כחו דמי קמשמע לן, וכתבו התוס' ולא דמי לעץ המתבקע, דהתם נגע במה שבידו בשעת התזת העץ אבל הכא שכבר יצא מידו בשעת התזת תמרים דמי שפיר לכה כחו, אימא לא ליחייב קמשמע לן ע"כ, ודבריהם נכונים ע"פ פירוש רש"י ז"ל, שפירש דעץ המתבקע דיצא קיסם וניתו למרחוק, אבל לפירוש רבינו דנשמת הברזל מן העץ, א"כ היינו שדא פיסא לדיקלא ואתר תמרי, והיכי אמרו מהו דתימא וכו', וכן הקשה בספר שמע שלמה ז"ל ולא תירץ כלום, ולענ"ד נראה דאין כוונת רבינו בנשמת הברזל דהיינו הברזל התקוע ודבק בעץ שבידו, אלא הכוונה היא על הברזל האחר שתקע בעץ, כי כן דרך המבקע עצים לתחוב בעץ התיכת ברזל וראשה חד (שקורין איסקרפילו ובלשון ערבי מונקאר), ולהכות בגרזן שבידו על אותו ברזל כדי שיבקע העץ על ידו, דהשתא נמצא דבשעה שנשל נגע כמה שבידו בשעת התזת העץ כדברי התוס' ז"ל, ואף שתיבת גרזן הוא החותך מכל מקום הדרך הוא שמצד אחד הוא חד וחותר, ומהצד האחר הוא עב וגם להכות בו כפי הצורך לביקוע העץ, ודוק כי נראה נכון. מעשה רקח שם

<sup>4</sup> כך פירש"י בסוגיין ובחומש את דעת חכמים ולכאורה בגוונא דהרמב"ם שברזל הגרזן עצמו נשמת על ידי הדחיפה הנגדית של העץ המתבקע, לדעת רש"י יהיה חייב שהרי נשמת מה שבידו ממש וכן משמע מתורה מהו דתימא וז"ל "ולא דמי לעץ המתבקע דהתם נגע במה שבידו בשעת התזת העץ אבל הכא שכבר יצא מידו בשעת התזת תמרים דמי שפיר לכה כחו" אולם יש לדחות שזה כתבו לדעת רבי אך לרבנן גם במה שבידו חשיב כח כחו ומכיון שלא מחמת הנפתו את הגרזן הרג אלא מחמת כח הבקעת המתנגד הרג חשיב שפיר כח כחו אף לרש"י, אולם יש לדון איפכא דגוונא דרש"י חייב לדעת הרמב"ם שהרי אינו מכח המתנגד שהרג אלא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדף היומי

## מסכת מכות

וכן אם הכה בגרזן בטריז – יתק לבקע עצים וניתז הטריז והרג את חבירו אינו גולה שהרי זה כח כחו<sup>5</sup>.

הזורק אבן לתמר<sup>6</sup> להפיל תמרים ונפלו מן התמרים על תינוק והרגוהו פטור מפני שהן באין מכה כחו<sup>7</sup>, וכן כל כיוצא בזה משאר הסיבות.

## ב. זרק את האבן לחצרו והרג אם יש רשות לניזק ליכנס לשם גולה ואם לאו אינו גולה

כבר התבאר לעיל דף ז: שהנכנס לחצר בעל הבית<sup>8</sup> שלא ברשות והרגו בעל הבית בשגגה פטור מן הגלות, שני' (דברים יט פסוק ה) וְאֲשֶׁר יָבֵא אֶת רְעֵהוּ בַיָּעַר, מה יער שיש רשות לנהרג להכנס לשם אף כל כיוצא בו.

לפיכך הנכנס לחנות הנגר שלא ברשות ונתזה בקעת וטפחה לו על פניו ומת פטור מגלות<sup>9</sup>, כמו שהתבאר במסכת ב"ק דף לב. ואם נכנס ברשות הרי זה גולה.

מכת הנפתו התז קיסם למרחוק ולא דמיא לתמרים שיצא מידו ולא דמיא כל כך לאונס ואפשר שהייב, אולם אפשר על זה סיים הרמב"ם "וכן כל כיוצא בזה משאר הסיבות". וצ"ע.

<sup>5</sup> מעשה רקח כאן בביאור דברי הרמב"ם

<sup>6</sup> רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק ו הלכה טו

<sup>7</sup> עיין במרכה"מ דודאי רבנו מפרש כפי' רש"י דאסיפא קאי וכמ"ש התוס' בד"ה מהו דתימא במכות דף ה' ע"א דלמסקנא רבי דמחייב בפיסא ואינו פוטר אלא בשלש כחות ס"ל דבפיסא לדיקלא חייב ורבנן פוטרין בבח כחו.

<sup>8</sup> שם הלכה יא

<sup>9</sup> כתב הכסף משנה ז"ל, דרבינו פסק כמאן דמתני לה ארישא וכו' ע"כ, וכן פסק בפרק א' דחובל ומזיק דין י"ז, וכן כתב הרב המניד ז"ל שם, והקושי מבואר, דא"כ אמאי לא הזכיר רבינו דין הברייתא שאמרו שם להך לישנא, הנכנס לחנותו של נפח וניתזו ניצוצות וכו', פטור ואפילו נכנס ברשות, ואוקמוה בשוליא דנפחי ובשרבו מסרהב בו לצאת וכו', וכן הקשה הרב להם משנה ז"ל שם, ולא תירץ כלום, ולענ"ד יש לומר חדא מתרתי, או דרבינו מפרש דחנותו של נפח שאני דהויקו מצוי מפי מנגר כאשר הוא מבואר לעין, והתרצן לפי שיטתו השיבו בשוליא דנפחי וכו', או דרבינו דחאה מהלכה מפני שפסק כאידך ברייתא דמכות דדריש קרא דאם בפתע וכו', דמשמע מינה דבקרוב למזיד אינו גולה, וכיון שכן לית הלכתא כהך ברייתא דנפח קרוב למזיד הוא אף אם נכנס ברשות, דעכ"פ הוי ליה לעיוני. מעשה רקח שם, ועיין לח"מ ומרכה"מ הלכות חובל ומזיק פרק א הלכה יז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדף היומי

## מסכת מכות

**ג. לרה"ר מזיד הוא ... בסותר את כותלו ... בלילה נמי  
איבעי ליה לעיוני ... לאשפה ... אי שכיחי בה רבים פושע  
הוא אי לא שכיחי בה רבים אנוס הוא ... לאשפה העשויה  
ליפנות בה בלילה ואין עשויה ליפנות בה ביום ואיכא  
דמקרי ויתיב**

כבר התבאר במסכת ב"ק דף לב: שיש הורג בשגגה<sup>10</sup> ותהיה השגגה קרובה לזדון, והוא שיהיה בדבר כמו פשיעה או שהיה לו להזהר ולא נזהר, ודינו שאינו גולה, מפני שעונו חמור אין גלות מכפרת לו ואין ערי מקלט קולטות אותו שאינן קולטות אלא המחוייב גלות בלבד. לפיכך אם מצאו גואל הדם בכל מקום והרגו פטור.

ביצד, הזורק<sup>11</sup> אבן לרשות הרבים והרג, או הסותר כתלו לרשות הרבים ונפלה אבן והמיתה, בין שסותרו ביום בין שסותרו בלילה, הרי זה קרוב למזיד ואינו נקלט מפני שזו פשיעות, היא שהרי היה לו לעיין ואחר כך יזרוק או יסתור.

סותרו לאשפה<sup>12</sup> בלילה, אם הרבים מצויין בה הרי זה קרוב למזיד, ואינו נקלט, ואם אין הרבים מצויין בה כלל הרי זה קרוב לאונס, ופטור מן הגלות.

היתה האשפה עשויה להפנות<sup>13</sup> בה בלילה<sup>14</sup>, ואינה עשויה להפנות בה ביום, ונקרה אדם וישב שם ונפלה עליו אבן בשעת סתירה, ומת, הרי זה גולה. ואם אחר שנפלה האבן בא זה וישב ונפלה עליו, ומת, הרי זה פטור מן הגלות.

<sup>10</sup> רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרקו הלכה ד

<sup>11</sup> שם הלכה ו

<sup>12</sup> שם הלכה ז

<sup>13</sup> שם הלכה ח

<sup>14</sup> לא מצי לאוקמה באינה עשויה להפנות לא ביום ולא בלילה ונתקרה אדם וישב שם, דא"כ הוי ליה קרוב לאונס ואינו גולה כמו שהקדים רבינו, משא"כ בעשויה להפנות בלילה דגם ביום הוי ליה לאסוקי אדעתיה כמו שאיתא בגמרא, וכן כתבו התוס' ז"ל. מעשה רקח שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדף היומי

## מסכת מכות

**ד. ומצא פרט לממציא את עצמו מכאן אמר רבי אליעזר בן יעקב אם משיצתה האבן מידו הוציא ה' את ראשו וקבלה פטור**

עוד התבאר שם דף לג. הזורק אבן<sup>15</sup> ולאחר שיצאה מידו הוציא אחד ראשו ומת פטור מגלות שני (דברים יט פסוק ה) ומצא את רעהו פרט לממציא עצמו, ואם הוזק, יש פוטרים<sup>16</sup> ויש מחייבים.

המוריד אבנים מגגו, ועומד ומזהיר לעוברים שלא יעברו, ועבר אחד והוזק, כיון שהזהירו איהו דאזיק אנפשיה, אולם זהו כשידוע שזה שמע האזהרה<sup>17</sup>, אבל במה שהכריז, או אפילו תלה שלט, אינו נפטר בכך.

**ה. ומצא פרט למצוי שלא ימכור ברחוק ויגאול בקרוב ברעה ויגאול ביפה**

המוכר שדה<sup>18</sup> אחוזתו, והיו לו שדות אחרות ומכר מאותם השדות כדי לגאול שדה שמכר, ואפי' הן רעות ורחוקות מהעיר ומכרן כדי לגאול זו שהיא יפה וקרובה, אין שומעין לו, שנאמר (ויקרא כה פסוק כו) ומצא פדי גאולתו,

<sup>15</sup> רמב"ם הלכות רוצה ושמירת הנפש פרק ו הלכה ט  
<sup>16</sup> בטור סימן תכא כתב שחייב בנזק (ופטור מד' דברים), והביאו בסמ"ע שם ס"ק יז אבל דעת הרמב"ם שפטור גם מנזק, ומחלוקת הוא בין גדולי המפרשים בשיטה מקובצת. והסביר הב"ח בטעמו דהוי אונס גמור דומיא דישן ובא אחד וישן בצדו, ובשו"ע סימן תכ סעיף ל פסק כדעת הרמב"ם, ולכאורה נראה דה"ה בנזקי ממון, כגון שהושיט כלי ונשבר מחמת האבן, ואפשר שדעת הרמב"ם דכיון שזה הוציא כלי לאויר רה"ר יש גם בו צד פשיעה, ולמעשה שניהם אנוסים, שזה לא ידע שיוציא זה כלי או ראשו, וזה לא ידע שזה זרק אבן, ומאי חזית לחייב המזיק יותר מלניזק, והטור סובר שיותר יש להזהר שלא יזיק משלא יזוק, וכיון שהניזק אנוס נשאר החיוב על המזיק מדין אונס כרצון. ומ"מ נראה שאם יש צד פשיעה מצד הניזק, שהוציא ראשו במקום שבדרך כלל עלול ליפול שם אבן, ה"ז כניזק פושע, ופטור הזורק, כמו גבי ישן שבא בצדו. לכאורה היה נראה דהיינו דוקא ברה"ר שהרשות לכל אדם להלך ולהוציא ראשו, אבל במקום שאין דרך להלך, אפשר שלכו"ע הזורק פטור, ולא מצאתי. פתחי חושן חלק ו פרק א הערה לו

<sup>17</sup> מסברא נראה כמו שמצינו בבעל קורה וחבית שאם הזהירו לעמוד פטור ע"י במכות דף ה ע"א דאמרינן הזורק כלי באשפה שאינה עשויה ליפנות ביום, ואיכא דמיקרי ויתיב, דחשיב ליה אונס, ונראה שאין ללמוד מאונס דגלות לדין אונס לנזקין, ובאדם המזיק בכה"ג חייב, וכ"ש הוא מדין דהוציא הלה ראשו. פתחי חושן שם

<sup>18</sup> רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק יא הלכה יז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדף היומי

## מסכת מכות

עד שימצא דבר שאינו מצוי לו בשעה שמכר, וה"ה אם<sup>19</sup> הי' לו מעות בשעת מכירה ועבר ומכר דקי"ל דבדיעבד מכור כנ"ל ה"ג אין יכול לגאול באותן מעות וכן אם לזה לגאול אין שומעין לו שנאמר (שם) וְהוֹשִׁינָה יְדוֹ לֹא שִׁלּוּהָ. אולם אם הלוקח מסכים מותר לגאול אף באלו<sup>20</sup>.

### ו. מחטבת עצים דסוכה ומחטבת עצים דמערכה ... כיון דאם

מצא חטוב (אינו חוטב) לאו מצוה השתא נמי לאו מצוה

יצא האב המכה את בנו והרב הרודה את תלמידו ושליח

ב"ד

האב<sup>21</sup> שהרג את בנו בשגגה גולה על ידו. אבל אם יסר בנו כדי ללמדו תורה או חכמה או אומנות ומת פטור.

וכן הרב המכה את תלמידו או שליח בית דין שהכה את בעל דין הנמנע מלבוא לדין<sup>22</sup> והמיתו בשגגה פטורין מן הגלות שני לחטוב עצים, לדברי הרשות, יצא האב המכה את בנו והרב הרודה את תלמידו ושליח בית דין

<sup>19</sup> שפת אמת ערכין ל: מובא בדרך אמונה שם פז

<sup>20</sup> מסקנת הרשב"א בקדושין כ' ב' וכ"ה בפיה"מ לרבנו בפ"ט דערכין בהעתקה חדשה וכ"כ בעה"ש ובישועות מלכו.

<sup>21</sup> רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק ה הלכה הו

<sup>22</sup> והראב"ד ז"ל כתב א"א זו לא שמענו מעולם אלא שליח ב"ד שהוא מלקה יותר ממה שאמדוהו ב"ד (עיי' אבהא"ז שיש לגרום לא יותר ממה שאמדוהו דהא ביותר גולה כמבואר להלן) ומת תחת ידו והא דאמרינן דכפתינן ואסרינן ועבדינן הרדפה הנהו לבעלי עבירות עד שיחזרו בהם עכ"ל. וכתב בכס"מ ואין לא שמענו השגה, ובדעת הרמב"ם נראה דאינו רוצה לפרש דהוא בשליח ב"ד המלקה כדינו דא"כ לא צריך למעט בשביל שהוא מצוה אלא משום שהוא אנוס לעשות מה שהוא מחוייב לעשות ע"פ ב"ד, ואפי' באומר מותר יש מ"ד שהוא אנוס. אלא דאנן קי"ל שהוא קרוב למזיד שהיה לו ללמוד, אבל הכא שהוא מחוייב ע"פ ב"ד למלא חובתו היכי ס"ד לחייב גלות דליצטרך קרא ע"ז, ודוקא בשליח ב"ד המכה בע"ד בשביל שהוא נמנע לבוא לב"ד דלא היה כאן אומד כמה מכות הוא יכול לקבל, בזה היה שייך לחייב גלות אי לאו משום דעסק בהכאה של מצוה אף דהכאה זו מכיון שמת בה לא היה בדין שיכה אותו. אלא דכיון שעכ"פ הוא עסק בהכאה של מצוה פטור. אבהא"ז שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדף היומי

## מסכת מכות

שהרי שגגו והרגו בשעת עשיית המצוה<sup>23</sup>. וי"א<sup>24</sup> שלא פטרו אלא אלו אך במקרים אחרים אפילו שהיו ברשות ב"ד ובשעת עשיית מצוה חייב גלות ולפיכך רופא שריפא אפילו ברשות ב"ד, ואם המית, ונודע לו ששגג, גולה על ידו.

י"א<sup>25</sup> שאף אם עשה מצוה באותה העת, כגון שחטב עצים למערכה או לסוכה, חייב גלות כיון שאינו מחויב לחטוב שהרי אם מצא הטוב אינו חוטב.

וכבר התבאר במסכת ב"ק דף לב: שכיצד מלקין את המחוייב<sup>26</sup> מלקות, כפי כחו, שנאמר (דברים כה פסוק ב) פְּדִי רִשְׁעָתוֹ פְּמִסְפָּר וזה שנאמר (שם פסוק ג) אַרְבָּעִים יִפְּנוּ שֵׁאִין מוֹסִיפִין עַל הָאֲרֻבַּעִים אִפִּילוּ הִיָּה חוֹק וּבְרִיא כְּשִׁמְשׁוֹן, אֲבָל פּוֹחֲתִין לַחֲלָשׁ, שֵׁאִם יִכָּה לַחֲלָשׁ מִכָּה רַבָּה בּוֹדָאֵי הוּא מֵת, לְפִיכָךְ אָמְרוּ חֲכָמִים שֵׁאִפִּילוּ הַבְּרִיא בְּיֹתֵר, מִכִּין אוֹתוֹ שְׁלֹשִׁים וְתִשְׁעֵי שֵׁאִם יוֹסִיף לוֹ אַחַת נִמְצְאָת שֵׁלָא הִכְהוּ אֲלָא אַרְבַּעִים הָרְאוּיֹת לוֹ.

<sup>23</sup> והנה בתוספתא (שם פ"ב ה"ה) חשיב עוד שני דברים רופא אומן שריפא ברשות ב"ד הרי זה גולה, המחתיך את העובר במעי אשה ברשות ב"ד והרג, פירוש לאם, הרי זה גולה, ופשוט דתנא דתוספתא קאי הכל דלא כאבא שאול, דכולהו הוי כשליח ב"ד שהכה ברשות ב"ד, ורבינו פסק כאבא שאול, משום דאמוראי מפרשי טעמו, או"ש ועיי"ש שהאריך.

<sup>24</sup> שו"ע ונו"כ יו"ד שלו א מהרמב"ן בספר תורת האדם שער הסכנה שהביא דברי תוספתא הנז' ולא פירש דאתיא דלא כאבא שאול, וזה פלא. או"ש. ובברכי יוסף שם כתב "ובו בפרק רחש לבי דאפשר לומר דהאב והרב ושליח ב"ד הכו בדרך אחרים המכים ולא טעו כלל, אבל הכא זה טעה ברפואתו או בחולי, ואחר מעשה הבין שטעה והחולי לא הכירו, או שרפואות שעשה לא יצדקו לחולי, וכיוצא, א"כ אפ"ה האף אמנם שנתכוון למצוה, עבר עבירה וחב בדמו של זה בשוגג, והו"ל למידק ולהתכוון יפה, כי נפש הוא חובל ומזיק. אמנם הרב והאב מאי עבוד ומאי הו"ל למעבד, ששם עלו שבטיים ליסר בן ותלמיד כראוי וכדרך העולם, ולא יצאו מההקש להיות להם למוקש, ולא טעו, ואמטו להכי פטירי. הן הן הדברים אשר אמרתי בעת ראותי הקושיא הנז', ועתה אין הספר הנזכר אצלי". ועיין יד אברהם בשו"ע שם שכתב וי"ל דשאני הכא שלא עשה מצוה ברפואתו כשמת, מה שאין כן בכל הני דקחשיב הרמב"ם שם, אף שמת מצוה קעביד במה שלמדו תורה או שהזמינו לדין. ואפשר שלזה נתכוון מה שכתב הרשב"ץ בתשובה [ח"ג סימן פב] הובא בספר ברכי יוסף [אות

ו ד"ה הגם] שכתב דאיכא לאפלוגי בין רופא להנד,

<sup>25</sup> רש"י וריטב"א בסוגיין עיין לקומי הלכות ה: עין משפט אות ח

<sup>26</sup> רמב"ם סנהדרין פ"ז ה"א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדף היומי

## מסכת מכות

וזהויר הדיין מהכות החוטא הכאות גדולות ממיתות<sup>27</sup>, ולפיכך חזן בי"ד שהוסיף רצועה אחת על האומד ומת, הרי החזן גולה<sup>28</sup>, ואם לא מת הרי החזן עבר על מצות לא תעשה שנאמר לא יסיף. וי"א<sup>29</sup> שאינו גולה שהרי הוא קרוב למזיד.

דף ח:

### ז. טמא יהיה לרבות טבול יום טומאתו בו לרבות מחוסר

#### כיפורים

כבר התבאר במסכת פסחים דף סז. ובגזיר דף מה. שמצות<sup>30</sup> עשה לשלח כל הטמאים מן המקדש שנאמר (במדבר ה פסוק ב) וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש.

אין כל הטמאים משתלחים מחוץ למקום אחד אלא לכל טמא יש חובת שילוח מן המחנה שנאמר בו. ושלוש מחנות יש במצות שילוח, מחנה שכינה שהוא לפני מחומת העזרה משער ניקנור ולפנים שהוא כנגד מחנה שכינה. מחנה לוייה שהוא לפני מחומת הר בית, ומחנה ישראל שהוא מפתח ירושלים ולפנים.

טמא מת ואפילו המת עצמו מותר להכנס להר הבית שנאמר (שמות יג פסוק יט) ויקח משה את עצמות יוסף עמו עמו במחנה הלוייה. וכן טמא הדין בטמא טומאת שרץ ונבילה ושאר טומאות מנע ובוועל נדה שאינו בעל קרי.

ומשלחין זבין וזבות נדות ויולדות חוץ לשתי מחנות שהוא חוץ להר הבית.

במצורע נאמר (ויקרא יג פסוק מז) בָּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשְׁבוֹ זֶה מִחֲנֵה יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא מִפְתַּח יְרוּשָׁלַיִם וּלְפָנִים, לְפִיכֵךְ מִשְׁלַחִין אֶת הַמְצוּרֵעַ חוּץ לַגַּ' מִחֲנֵה שֶׁהוּא חוּץ לְיְרוּשָׁלַיִם

<sup>27</sup> רמב"ם סה"מ ל"ת ש

<sup>28</sup> ואף בלא טעה דיינא, דפסק (היא) דבנכנס לרשותו ברשות הרי זה גולה, ואינו קרוב למזיד, הוא הדין בחד רצועה דלימות הוי שונג, דלא הוי ליה לאסוקי אדעתיה. אור שמח הלכות רוצח פרק ה הלכה ו

<sup>29</sup> רש"י והראב"ד

<sup>30</sup> רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק ג הלכה א - ה וסהמ"צ עשה לא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>





# הלכות הדרף היומי

## מסכת מכות

החיל משלחין ממנו עכו"ם וטמאי מת ובוועלי נדות, אבל טבול יום נכנס לשם שכבר טבל.

כל הטמאים<sup>31</sup> שנצטוינו לשלחם חוץ למחנה כל אחד כפי דינו<sup>32</sup> אם עברו ונכנסו עוברים בלא תעשה<sup>33</sup> שנאמר (דברים כג פסוק יא) **כִּי יִהְיֶה בְךָ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה טָהוֹר וְגו' וַיָּצֵא אֶל מַחֲוֵץ לְמַחֲנֶה זֶה מַחֲנֶה שְׂכִינָה לֹא יָבֹא אֶל תוֹךְ הַמַּחֲנֶה זֶה מַחֲנֶה לוֹיָהּ, וְכֵן מִצְוֶרַע שְׂנַכְנַם לִירוּשָׁלַיִם לוקה<sup>34</sup>, אבל אם נכנס לשאר הערים המוקפות חומה אע"פ שאינו רשאי לפי שנאמר (ויקרא יג פסוק מו) **בְּדָד יֵשֵׁב, אִינוּ לוקה.****

מעזרת ישראל<sup>35</sup> ולפנים מקודשת מעזרת נשים שאפי' מחוסר כיפורים לא יכנס לשם, שעדיין לא טהר טהרה גמורה שנאמר (ויקרא יב פסוק ח) **וְכַפֵּר עָלֶיךָ הַכֶּהֱן וְטָהַר מְכַלֵּל שְׁעֵדִיין לֹא גְמֵרָה טַהֲרָתָהּ, וְאִם נִכְנַס<sup>36</sup> לְשֵׁם י"א<sup>37</sup> שְׁחִיב כֵרֶת וי"א<sup>38</sup> שְׁחִיב חַיִּיב.**

נכנס המצורע להר הבית לוקה שמונים, אבל טמא מת או טבול יום ואפילו טבול יום דזב<sup>39</sup> דהיינו אחר שטבל ביום אחרון של ספירתו, שנכנס לעזרת נשים אינו לוקה אלא מכין אותו מכת מרדות.

<sup>31</sup> רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק ג הלכה א – ה)

<sup>32</sup> ועיין ערוה"ש סי' לו סעי' ז וסעי' י וכתב שם שלדעת הרמב"ם דין בעל קרי כדין טמא מת שהרי היא כטומאת מגע

<sup>33</sup> ולכאורה העשה והל"ת אינם מעניין אחד שהעשה הוא כשנצטונו במקדש מצוה לשלחם החוצה והלאו הוא שלא יטמאו את מחניהם דהיינו שאם נצטונו חוץ למחנה שלא יכנסו בטומאתם ועיין ערוה"ש שם סעי' ה' ו' ואם נגע בחומות ירושלים מבחוץ וכן זב שנגע בחומות הר הבית מבחוץ וטמא מת שנגע בחומות העזרה מבחוץ פטור ומ"מ אסור מדרבנן (ערוה"ש שם סעי' כב) אמנם עיין באגרות משה יו"ד ד סי' סג אות ה דדעת הרמב"ם דחומת ירושלים וכותל הר הבית אינם קדושים וא"כ אין לכאורה איסור לגעת מבחוץ ועיי"ש אות יא שיש לפסוק שכותל הר הבית יש בו קדושה וצ"ע

<sup>35</sup> רמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק ג הלכה ז יח

<sup>36</sup> רמב"ם הלכות בית הבחירה פרק ז הלכה יח

<sup>37</sup> כסף משנה שם וכן להדיא דעת הראב"ד הלכות ביאת המקדש פרק ג הלכה ט

<sup>38</sup> דעת הרמב"ם הלכות ביאת המקדש פרק ג הלכה ט ועיין הר המוריה בית הבחירה שם

<sup>39</sup> כדמוכה בסוגיא יבמות ז ע"ב ובתוד"ה ר' יוחנן וברמב"ן ורשב"א ועוד ראשונים שם וכן הוא בערוה"ש שם סעי' יב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדף היומי

## מסכת מכות

ומדרבנן<sup>40</sup> אסרו על טמא מת ובוועלי נדות ליכנס לחיל<sup>41</sup>. אבל טבול יום מותר

י"א<sup>42</sup> שקדושת המקדש וירושלים קדושה ראשונה קדושה לעתיד לבוא, ובמה נתקדשה בקדושה ראשונה שקדושה שלמה שהוא קידש העזרה וירושלים לשעתן וקידשן לעתיד לבוא, וא"כ אף בזמן הזה הנכנס בטומאה לוקה. וי"א שאפילו למ"ד שקדושת א"י לא בטלה קדושת ירושלים והמקדש בטלה משנחרבו<sup>43</sup>, לפיכך הנכנס עתה שם אין בו כרת ומלקות (השגת הראב"ד שם)

ולהלכה<sup>44</sup>. כיון שדעת רוב הראשונים כהרמב"ם, הנכנס בזמן הזה חייב כרת ומלקות<sup>45</sup>.

---

<sup>40</sup> דהאי דטמאי מתים אין נכנסים מן החיל ולפנים, היינו מדרבנן. דמדאורייתא אפילו בעזרת נשים שרו, שכל זה מחנה לוייה עד עזרת ישראל ששם שער ניקנור (ר"ב כלים פרק א משנה ח ובעין זה בפיה"מ ועין רמב"ם בית הבחירה פ"ו הט"ז ובראב"ד שם)

<sup>41</sup> לפנים מחומת הר הבית היה כותל גבוה עשרה טפחים והוא נקרא סורג, ולפנים ממנו החיל עשר אמות: (ר"ב שם) ועיי"ש ברמב"ם שאף עכו"ם משלחים משם ועיין בצי"א ח"י סי א שכתב "וא"כ אפילו נכנסו מעצמן אילו היה הכת בדינו להוציאם משם (לולא חשש איבה וכו') מאומות העולם) היה מן החובה לעשות זאת כפי שפוסק עוד הרמב"ם בפ"ג מה' ביאת מקדש ה"ה: החיל משלחין ממנו עכו"ם וטמא מת ובוועלי נדות. עכ"פ יש להמנע בכל מחיר שלא לעשות איזה השתדלות שהיא לאספם ולהביאם ולשדלם שיכנסו לשם, ויעוין עוד ברמב"ם שם בהמ"ז ע"ש. והכי ראיתי בשו"ת אבני נזר חו"ד ח"ב סי' תמ"ט שפשוט בעיניו ג"כ בכנ"ז דלמ"ד קדושה לעתיד לבוא הנכנס לתוכה חייב כגון ערל וטמא ועכו"ם ואם היה בכח לפעול שיניחו לשמור שלא יכנסו שם עכו"ם מן החובה לעשות זאת כיון דמן הדין אסור לכנס אף בזה"ז עיי"ש.

<sup>42</sup> רמב"ם בית הבחירה פ"ו הי"ד והמ"ז

<sup>43</sup> וכתב הראב"ד שם "לפי שהיה יודע עזרא שהמקדש וירושלים עתידים להשתנות ולהתקדש קידוש אחר עולמי בכבוד י"י לעולם כך נגלה לי מסוד ה' ליראיו"

<sup>44</sup> מגן אברהם סי' תקס"א ס"ק ב ומ"ב שם ס"ק ה ערוה"ש שם סי' יג סעי' יח

<sup>45</sup> ועיין ב ועיין שו"ת ציץ אליעזר חלק י סימן א שהאריך להוכיח שכן דעת רוב הפוסקים דלא כראב"ד וכתב "ויעוין עוד בספר שערי ירושלים שער ה' מהמסופר מה שהשר משה מונטיפיורי עשה נגד רצון כל היהודים אשר בירושלים שהתרו בו שאסור ליכנס שם, וכן בוילקט יוסף מחב' י"ג סימן קל"ד שהועד שם שרבה של ירושלים הגאון הגרש"ם ז"ל הוכיח אותו על פניו על כך, בנמקו שרוב הפוסקים חולקים על הראב"ד, ואף להראב"ד יש איסור תורה עיי"ש, וכך היא גם הלך דעתו של הגאון הגרצ"פ ז"ל בקו' הר צבי כיעו"ש. ונבספר לשד השמן כתוב בשם הרימ"ט בלשון זה: כששמע הגאון ר' שמואל סלנט זצ"ל את המעשה הזה שלח להוכיח את השר הצדיק מונטיפיורי על עשותו משנה גדולה, ובבואו אליו הצמדק בדמעות שלא ידע שיש ע"ז איסור תורה, הוא חשב שהאיסור הוא רק מצד הישמעאלים ומכיון שקיבל רשות שמח לקיים גם מצוה זו, אלא שכן אמנם הגאון הגרש"ם כמו הגאון הגר"מ אוערבאך ז"ל גערו באלה שאמרו לנדותו באמרם שעשה זאת השר הצדיק בשגגה ובתמימות עכ"ל. ועוד זאת כפי המסופר בספרים, כאשר המוסלמים באו לאחר מיכן לבנות בניניהם בהר הבית החריבו וערו עד היסוד את יסודות המקומות הקדושים והשחיתו ובלעו את פני קרקע בית המקדש והשוו את אדמתו עד שלא נודעו עוד המצרים של מקומות הקודש ונבוליהם, והרי כידוע בית המקדש לא היה במישור כי אם היו עולים אליו ועתה הוא כולו מישור ומקומו נמוך מהעיר, ומה שכתוב בשו"ת יעב"ץ ח"א סי' פ"ז שהר הבית ומעלותיו לא נשתנו כל עיקר ולא שלמה בהם הריסת האויבים כלל כיעו"ש, ניתן לומר בכזאת על הזמן שהי' סמוך לחרבן הבית כפי שהיעב"ץ שם מדבר מהתקופה ההיא, אבל לא על התקופה המאוחרת אשר עינינו רואות בעליל שכן שינו ושינו וכנ"ל. והעזרה הרי יכלו למשך עד המקום שירצו מהר

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדרף היומי

## מסכת מכות

### ח. חריש של ערב שביעית שנכנס לשביעית

כבר התבאר במסכת ר"ה דף ט. בזמן<sup>46</sup> שבית המקדש עבודת הארץ בשנה ששית שלשים יום<sup>47</sup> סמוך לשביעית אסורה הלכה למשה מסיני, וי"א<sup>48</sup> שרק חרישה בכלל איסור זה. ובזמן שאין מקדש<sup>49</sup> מותרין בעבודת הארץ עד ראש השנה כדין תורה.

### ט. וקציר של שביעית שיצא למוצאי שביעית

עוד התבאר שם שפירות שהנטו בשביעית כלומר שהנטו בין ראש השנה של שביעית לראש השנה של שמינית, אפילו נקטפו בשמינית הרי הם קדושים בקדושת שביעית ופטורים ממעשר.

וכן תבואה וקטניות הולכין אחר עונת המעשרות כלומר שאם הביאו שליש בשביעית ויצאו לשמינית, דינם כפירות שביעית ואסורין משום ספיחין. ואם גדלו ביד גוי מותרים משום ספיחין וקדושים בקדו"ש, ואם הביאו שליש בשמינית הרי הן כפירות שמינית לכל דבר. אולם בירקות הכל הולך אחר זמן לקיטתם

### י. קציר העומר שהוא מצוה

---

הבית כנפסק ברמב"ם פ"ד מביהב"ח ה"י יע"ש באו"ש וכן ברש"י ריש סנהדרין, וא"כ הרי לא נדע כעת מאין ולאין.

<sup>46</sup> רמב"ם שם פרק ג הלכה א

<sup>47</sup> דשלושים יום בשנה חשובים שנה.

<sup>48</sup> דעת ר"ת מובא בר"ש פ"א דשביעית מ"א ובתוס' ר"ה ט' ב' ד"ה ומותר וביבמות פ"ג א' ד"ה לדברי ותו"י ותוס' הרא"ש שם ועי' ברמב"ן וריטב"א ור"ן ומאירי ותוס' רי"ד ר"ה שם שהעתיקו ד' ר"ת בע"א קצת ועי' במנ"ה מצוה שכ"ו שנסתפק לדעת ר"ת שאין תוס' שביעית בזריעה אם זורע סמוך לשביעית שישתמש בשביעית אם עובר בעשה דשביעת שדהו ועי' ר"ש פ"ב מ"

<sup>49</sup> כיון שתלוי בניסוך המים, ומלבד זאת בלא"ה כיון שאין שמיטה בזמנה"ז שאין רוב יושביה עליה מדואריתא א"כ אין שייך תוספת

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדף היומי

## מסכת מכות

בפסח מקריבין<sup>50</sup> קרבן מוסף בכל יום, וביום שני של פסח שהוא יום ששה עשר בניסן מקריבין יתר על מוסף של כל יום כבש לעולה עם עומר התנופה, והיא מנחה של צבור.

מצותו של עומר התנופה להקצר בלילה בליל ששה עשר, בין בחול בין בשבת. וכל הלילה כשר לקצירת העומר.

### יא. האב גולה על ידי הבן והבן גולה ע"י האב

הבן שהרג<sup>51</sup> את אביו בשגגה גולה וכן האב שהרג את בנו בשגגה גולה על ידו.

### יב. הנל גולין על ידי ישראל וישראל גולין על ידיהן חוץ מגר תושב וגר תושב אינו גולה אלא על ידי גר תושב

ישראל<sup>52</sup> שהרג בשגגה את העבד<sup>53</sup> או את גר תושב<sup>54</sup>, גולה, וכן העבד שהרג בשגגה את ישראל או את גר תושב, וכן גר תושב שהרג את גר תושב או את העבד בשגגה, גולה שנאמר (במדבר לה פסוק טו) לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל וְלִגֵּר וְלַתּוֹשֵׁב בְּתוֹכָם תִּהְיֶינָה יָשׁ הָעָרִים הָאֵלֶּה לְמִקְלָט לָנוּס שָׁמָּה כָּל מִכָּה נִפְשׁ בְּשִׁגְגָה וי"א<sup>55</sup> שגר תושב אין גולין עליו ואין נהרג עליו שנאמר (דברים יט פסוק ד) אֲשֶׁר יָכָה אֶת רֵעֵהוּ.

<sup>50</sup> רמב"ם הלכות תמידין ומוספין פרק ז הלכה ג ו ז

<sup>51</sup> רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק ה הלכה ה ו

<sup>52</sup> רמב"ם שם הלכה ג

<sup>53</sup> וברמב"ם לא העתיק כותי כיון שדינם היום כגוים גמורים ולא שייך בהם גלות, לקומי הלכות ו. בעין משפט ע

<sup>54</sup> הרב כסף משנה ז"ל, מחק מלשון רבינו או את גר תושב עיין עליו, ולענ"ד אין צריך, חדא, דבפירוש המשנה ג"כ הביאו רבינו, ואיך נגיה בשני מקומות, ועוד דהאמת נראה שרבינו הבין המשנה שאמרה משא"כ בגר תושב, כלומר דנשתנה דינו דע"י ישראל נהרג ועל ידו גולה, ועיין להתוס' יום טוב שם שהכריח דעת רבינו על נכון, וכן כתב בספר לחם יהודה ז"ל. מעשה רקח שם.

<sup>55</sup> השגת הראב"ד אין נראה כך מן ההלכה לפי שהוצרכו להביא עבד וכותי מן הריבוי אלמא גר תושב אין גולין עליו ואין נהרג עליו ועוד כי יכה את רעהו כתיב.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדרף היומי

## מסכת מכות

### יג. האב גולה ע"י הבן ... דגמיר אומנותא אחריתי

מה שהתבאר שהאב שהרג את בנו בשגגה גולה על ידו. במה דברים אמורים בשחרגו שלא בשעת לימוד, או שהיה מלמדו אומנות אחרת שאינו צריך לה<sup>56</sup>, אבל אם יסר בנו כדי ללמדו תורה או חכמה או אומנות ומת פטור.

### יד. פרט לעושה חבורה באביו בשוגג

אף על פי שהחובל<sup>57</sup> באביו בזדון חייב מיתת בית דין כמו שהורג שאר אדם, אם חבל באביו או באמו בשגגה אינו חייב גלות, שלא חייבה תורה גלות אלא להורג נפש אדם בשגגה בלבד.

### טו. לזקה אמאי דלטייה ונשיא בעמד לא תאור בעושה מעשה

#### עמד

כבר התבאר במסכת סנהדרין דף פה: שכל המקלל<sup>58</sup> דיין מדייני ישראל עובר בלא תעשה שנאמר (שמות כב פסוק כז) אֱלֹהִים לֹא תִקְלָל. ודווקא דיין שקבוע לדון בין אדם לחבירו אבל דיין שקבוע לדון רק עכשיו משום שקיבלוהו בעלי הדין עליהם<sup>59</sup>. אינו נחשב דיין ללקות עליו משום לאו זה<sup>60</sup>.

<sup>56</sup> מלתא דפשיטא היא דבמלמדו תורה אף אם כבר יש לו אומנות שיכול להיות בה פטור דושננתם לבניך כתיב, אך אם מלמדו חכמה וכבר יש לו אומנות יש להסתפק, דהא מדכתב רבינו או חכמה משמע דלאו בחכמת התורה קאמר, דזה כבר הזכירו במה שכתב כדי ללמדו תורה, אלא ודאי דהאי חכמה הוי דומיא דאומנות דהיינו כדי להיות בה, ובאומנות לא מפטר אלא באין לו אומנות אחרת, אך מדברי הגמרא נראה דיש להוכיח דבחכמה אין לחלק, דקאמר אף על גב דגמיר מצוה קעביד דכתיב בנך יסר ויניחך וכו', ואי בלימוד התורה קאמר מלתא דפשיטא היא דארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים, אלא ודאי דבלימוד חכמה קאמר, ומזה נראה שהוציאו רבינו, ומינה דאף ביש לו אומנות קאמר ומכל מקום הדבר שקול. מעשה רקח שם

<sup>57</sup> רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק ז הלכה טו

<sup>58</sup> רמב"ם סנהדרין פ' כ"ו ה"א

<sup>59</sup> זבל"א

<sup>60</sup> פ"ת חו"מ כ"ז ס"ק א'

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדרף היומי

## מסכת מכות

וי"א<sup>61</sup> שאינו לוקה משום זה אא"כ הוזה דיין סמוך שנקרא אלהים, אבל בזמן הזה שאין לנו סמוכים<sup>62</sup> אין הלאו המיוחד שבדיין נוהג כלל.

וכן אם קלל הנשיא<sup>63</sup>, או ראש סנהדרי גדולה, או המלך שהוא ראש שררה על ישראל, בין ממשלת התורה, בין ממשלת מלכות, וכן מי שממונה על עסקי הקהל,<sup>64</sup> הרי זה עובר בלא תעשה שנאמר (שם) וְנָשִׂיא בְעֵמֶךָ לֹא תֹאֵר וְנָשִׂיא בְעֵמֶךָ לֹא תֹאֵר.

ולא דיין ונשיא בלבד אלא כל המקלל אחד<sup>65</sup> מישראל עובר בל"ת שנאמר (ויקרא יט פסוק יד) לֹא תִקְלַל חֵרֶשׁ וְלֹמֵה נֹאמֵר חֵרֶשׁ שֶׁאֵפִילוֹ זֶה שֶׁהוּא אִינוֹ שׁוֹמֵעַ וְלֹא נִצְטָעֵר בְּקִלְלָהּ זֶה, עוֹבֵר בְּל"ת עַל קִלְלָתוֹ, וְכ"ש הַשׁוֹמֵעַ וְנִצְטָעֵר בְּקִלְלָתוֹ<sup>66</sup>.

ואחד המקלל עצמו או חברו או נשיא או דיין אינו עובר בלאוין אלו, עד שיקלל בשם מן השמות, כגון יה ואלהים ושדי וכיוצא בהן<sup>67</sup>, או בכנוי מן הכנויים כגון חנון וקנא<sup>68</sup> וכיוצא בהן<sup>69</sup>.

<sup>61</sup> תומים שם ס"ק ב' מנ"ח מצוה ס"ט אות ה'

<sup>62</sup> וכן בזמנם אם היה סמוך ונפסל מהיות דיין וכיו"ב מנ"ח שם

<sup>63</sup> שם ברמב"ם ומנ"ח ע"א אות א'

<sup>64</sup> כ"כ בשו"ת ראנ"ח סימן קי"א וז"ל "ועוד שהוא ממונה מן הקהל לפקח בכל עסקי הקהל וקרוב לומר שדינו קרוב לדין הדיין שכתב הריב"ש ז"ל שיש בקללתו לאו נוסף והמקלל אותו חייב מרדות או נדוי": והביאו בקצוה"ח שם ס"ק א'

<sup>65</sup> "ונראה לי דלאו דוקא מקלל איש פרטי, אלא אפילו מקלל עיר מישראל ומכל שכן אם מקלל כל ישראל חייב מלקות" מנ"ח רל"א אות ב' ועיי"ש ר"ס אות ו' דפלפל שם אי חייב על כל אחד ואחד או אינו חייב אלא בעל כלל

<sup>66</sup> סמ"ע חו"מ כ"ז ס"ק א'

<sup>67</sup> ושבעה שמות הם השם הנכתב יו"ד ה"א וא"ו ה"א והוא השם המפורש או הנכתב ארני ואל אלוה ואלהים ואלהי ושדי וצבאות יסוה"ת פ"ו ה"ב

<sup>68</sup> וכן רחום הגדול הגבור והנורא הנאמן וחזק וכיוצא בהן כמש"כ שם ה"ה

<sup>69</sup> ודעת הראב"ד שם בהשגות דאינו לוקה אלא בשם המיוחד [דהיינו שם בן ד' אותיות הנקרא שם המיוחד כמש"כ מנ"ח ס"ט אות ב'] והכי איתא בירושלמי ועיי"ן בכס"מ שם שיישב הירושלמי גם לדעת הרמב"ם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>



# הלכות הדף היומי

## מסנת מנות

והמקלל רשע<sup>70</sup> אפי' בשם פטור אבל אסור<sup>71</sup>, ולהלן יבואר דינו אם עשה תשובה.

אבל בעובר עבירה<sup>72</sup> במזיד שמותר לנדותו<sup>73</sup>, מותר אף לקללו ואפי' בשם, ואם עשה תשובה מתירין לו הקללה כמו שמתירין לו הנדוי.

אבל מי שנתחייב נידוי מפני שהפקיר בבית דין ורצו בית דין למחול על כבודן ולא נדוהו הרשות בידן והוא שלא יהיה בדבר הפסד בכבוד הבורא כגון שהיו העם מבעטין בדברי תורה ובדיינים הואיל ופקרו העם בדבר צריכין לחזק ולענוש כפי מה שיראה להם.

רשע<sup>74</sup> הוא כל שרואה שעשה עבירה במזיד כמה פעמים ומותר לשנוא אותו ולהתרחק ממנו אולם אם הוא איש בינוני כסתם איש ישראל, שדרכו להשמר מחטא ונכשל בחטא רק לפעמים, ויש לתלות שעשה דבר זה שלא במתכוון, או שלא היה יודע שדבר זה אסור, או שהיה סבור שהוא חומרא ומדה טובה בעלמא, שהכשרים

<sup>70</sup> "לא נתברר לי אי דוקא שהוא רשע עכ"פ מפסולי עדות דנקרא רשע הוא דאינו חייב, אבל אם אינו פסול לעדות כגון דעבר על לאו שאין בו מלקות דלאו רשע הוא אפשר דחייב. ואפשר כיון דמבואר בלשון עושה מעשה עמך, כל שעבר איזה עבירה, ואפשר אף עבירה דרבנן הוא בכלל אין עושה מעשה עמך עד שיעשה תשובה, ועוד חזון למועד אי"ה". מנ"ח ר"ס אות י"ז

<sup>71</sup> "והנה המקלל רשע מבואר בש"ס ובר"מ שם דפטור דכתיב [שמות כ"ב, כ"ז] בעמך, דוקא בעושה מעשה עמך. ועיין בלשון הגמרא שם דפטור, נראה דאיסורא איכא, וכבר הבאתי לעיל [שם] דכל מקום דפטור הוא אסור רק מדרבנן כמו בשבת, מ"מ זה דוקא אם קילל בכינויין כגון רחום וחנון, אבל בשמות המיוחדים נראה דאיכא איסור עשה, עיין תמורה ג' ע"ב מחמת דמוציא שם שמים לבטלה ועובר על עשה את ה' אלקיך תירא [דברים י', כ'], ובפרט בשם המיוחד הויה ברוך הוא וברוך שמו או בשם א"ד ולכאורה קשה לי לפי מה שכתבתי דאפילו רשע נראה דאיכא איסורא, ואם קילל אותו בשם המפורש עובר בעשה, ואם אינם רשעים המקלל אותם חייב מלקות, א"כ היאך קילל אלישע הנביא את הילדים ומקרא מלא הוא ויקללם בשם ה' [מלכים ב' ב', כ"ד], ואפילו אם היו רשעים איך עבר חס ושלום על איסור עשה, ובפרט למאן דאמר בש"ס סוטה מ"ו ע"ב מאי ראה שנתעברה אמם ביום הכיפורים אבל הם לא היו רשעים, או אפילו שהיו מקטני אמנה מ"מ לא היו אפיקורסים ומשחרב בית המקדש בטלו אנשי אמונה, עיין רש"י שם ד"ה מקטני, א"כ איך עבר על לאו שבתורה. והנה מבואר בגמרא שם מ"ז ע"א שהיה לו עונש על שגירה דובים עיי"ש, אבל מ"מ תמוה טובא, דנראה דהיה העונש על שגרים זה להילדים, אבל חס ושלום דאלישע הנביא יהיה עובר על לא תעשה ועשה, וצ"ע. ולדחוק ולומר דשרי לקלל המצער, דלא הובא זה בר"מ ואינו בש"ס, מנ"ח שם אות ד'

<sup>72</sup> חזו"א סנהדרין סי' כ' אות י'

<sup>73</sup> ועיי"ש "דכל הני דמצינו בגמ' באמוראי שקללו הווה הדבר חובה להיות כבוד התורה קבועה בלבבות ושלא יתרגלו בזלזול כבוד החכמים וזהו המעם דמנדין על כבוד הרב" וכו' ועיי"ש שבוה יישב מה שמקשה במנ"ח האיך קילל אלישע הנערים במלכים ב' ב' דהתם היו חייבים נידוי על בזותם הנביא וממילא מותר היה לקללם <sup>74</sup> חינוך מצוה רלח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>





# הלכות הדף היומי

## מסכת מכות

נזהרין בזה, אזי אפילו ראוהו כמה פעמים שעבר על זה, בודאי יש לתלות בזה<sup>75</sup>, ואינו כרשע ואסור לשנא אותו עבור זה, דצריך לדונו לכף זכות<sup>76</sup>.

אבל אם יראה להן<sup>77</sup>, שהחוטא ידע את עצם אסורו<sup>78</sup> וגם במתכון עשה את החטא כביאת עריות ואכילת דברים אסורים וכיוצא בזה, שנתפשט ידיעת אסורן בישראל, רשע עד שנדע שיעשה תשובה אולם אם הוא איש תלמיד חכם וירא חטא, אך עתה גבר יצרו עליו, בודאי עון גדול הוא לשנאותו אפילו כבעל עבירה ואסור אפילו להרהר אחריו כי בודאי עשה תשובה

ואם בחנת את דרכו, כי אין פחד אלהים לנגד עיניו ותמיד יתיצב על דרך לא טוב, כמו הפורק מעליו על מלכות שמים או שאינו נזהר מעבירה אחת, אשר כל שער עמו יודעים שהיא עבירה, רשע גמור הוא ואם הוא יעשה מעשה או ידבר דבר, ויש לשפטו לצד הזכות ולצד החוב, צריך לשפטו לצד החוב, ומותר לשנאותו ולפרסמו ולגלות על חטאיו בשער בת רבים ולשפוך בוז עליו, עד שיחזור למוטב<sup>79</sup>.

ובזמן הזה<sup>80</sup> שרבו הפוקרים בדת ובעוונותינו הרבים ירדנו פלאים ורוב המכונים ישראל אינם שומרי תורה ומצוות רח"ל, רובם נידחים מרוח היהדות מילדותם ואפילו באותם שגדלו ברוח היהדות מ"מ כמעט שאין שייך בזמה"ז מצות תוכחה כדין, שכמעט כולם נדחו ע"י הרחוב הקלוקל ולא הוכיחום בדרך המתקבל דהיינו לדבר בלשון רכה ולהבין עומק צרת נפשם, ולכן אין דין רשע לקולא ואין לשנאתם כלל אלא רק לשנא מעשיהם ולהרחיק אנשים כדי לא ילמדו ממעשיהם, ואותם עצמם אדרבא צריך לאוהבם אהבה גמורה לקרבם ככל האפשר בדרכי נעם וחסד לדת האמת ולעבודת הבורא יתברך.

## טז. עבד ... כגון שהכהו הכאה שאין בה שוה פרוטה

<sup>75</sup> ואפילו מפורסמת עבירה זו לאיסור בכלל ישראל. במ"ח שם ס"ק י'  
<sup>76</sup> , והוא מצות עשה דאורייתא של "בצדק תשפט עמיתך" לכמה פוסקים. (חפ"ז חיים הל' לה"ר כלל ד סעי' ג)  
<sup>77</sup> , ואף אם יצרו נתחזק עליו פעם אחת, נפשו מרה לו אחר כך על זה ולבבו ירא וחרד מאד על אשמתו, וכמו שאמרו חז"ל, אם ראית תלמיד חכם, שעבר עבירה בלילה אל תהרהר אחריו ביום, שבודאי עשה תשובה. (שם סעי' ד)  
<sup>78</sup> או שהתרה בו קודם לכן ואפילו אינה מפורסמת. שם ס"ק ד'  
<sup>79</sup> וכמו שכתב הרמב"ם בסוף פרק ו' מהלכות דעות (הלכה ח'), אך יש לזהר שלא לשכות פרטים אחרים המצטרפים לזה, ונתבארו בספר אלה המצוות ל"ת דלא תלך רכיל (ש"א)  
<sup>80</sup> חזו"א יו"ד סוף סי ב הליכות עולם עמ' מד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>





# הלכות הדף היומי

## מסכת מכות

המכה את חברו<sup>81</sup> הכאה שאין בה שוה פרוטה לוקה<sup>82</sup> שהרי אין כאן תשלומין כדי שיהיה לאו זה ניתן לתשלומין ואפילו הכה עבד חברו הכאה שאין בה שוה פרוטה לוקה שהרי ישנו במקצת מצות וגוי שהכה את ישראל חייב מיתה שני' (שמות ב פסוק יב) ויפן פה וכה וגו' ויך את המצרי.

<sup>81</sup> : רמב"ם חובל ומזיק פ"ה הלכה ג

<sup>82</sup> "וא"ת כיון שהוא אזהרה למכה אביו [כמובר בל"ת שי"ט] היאך מלקין על לאו זה והא הוה ליה לאו שניתן לאזהרה' מיתת בית דין ואין לוקין עליו. וי"ל דתרי קראי כתיבי לא יוסיף ופן יוסיף. ועוד י"ל דכיון דעיקר קרא לחובל בחברו קאתי אין זה קרוי לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד דעת זקנים מבעלי התוספות על שמות פרק כ"א פסוק ט"ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

